

TRSTENJAKOVA PASTORALNA PSIHOLOGIJA

Živan Bezić

Poslije više od 40 godina opet je ugledala svjetlo dana izvrсна knjiga dra Antona Trstenjaka s naslovom *Pastoralna Psihologija* (Mohorjeva družba, Celje 1987). Prvo izdanje je objavljeno odmah iza II svjetskog rata (Ljubljana 1946).

Ovaj prikaz pišem s posebnom radošću. Povod za pisanje sam našao u pišćevu »Epilogu«, iz kojeg sam s velikim iznenađenjem saznao kako je prvo izdanje *Pastoralne Psihologije* (PP) naišlo na toliko protivljenje u domaćoj Crkvi. Knjiga je bila nazvana »pamfletom«, a splitski ordinarijat je tražio od ljubljanskog neka se PP stavi na index. (Oni koji poznaju poratne splitske crkvene prilike moći će se lako dosjetiti tko bi mogao biti taj strogi i sitničavi inkvizitor). To je, kako pisac kaže, bio glavni razlog zašto nije mario za ponovno izdanje svoje PP.

Stoga mi je naročito drago da — kad je već Split bio najoštrij kritičar Trstenjakove knjige — mogu nešto doprinijeti kako bi ovaj grad popravio svoj grijeh te pomogao »rehabilitirati« tu doista vrijednu knjigu. Autor je već doživio zadovoljštinu da je jedan splitski svećenik (današnji mostarski biskup msgr. Zanić) nazvao njegovu knjigu »predragocjenom«. Sada s moje strane mogu nadodati — auktoru na utjehu — da sam je ja svojim studentima uvijek preporučavao za studij pastoralne psihologije te da sam u svojoj knjizi »Pastoralni Radnik« o njoj izrekao svoje najbolje mišljenje. Nadamo se da je time Split oprao svoje lice.

Da se čitaoci uvjere kako je Trstenjakova knjiga zaista dragocjena, odmah ću ukratko iznijeti njezin sadržaj. U prvom se dijelu govori o psihološkim osnovama vjere. Drugi je posvećen njezinim psihološkim zaprekama: razumskim, čuvstvenim, voljnim, društvenim i vjersko-psihološkim. U trećem dijelu pisac najprije govori o onome što čini »jaz« (prepad) između ljudi i svećenika, a zatim ukazuje na »mostove« (potrebe ljudi, posjeti, razgovori, propovijedi, ispovijedi, obredi, župsko uređivanje). Poslije toga auktor ulazi u diferencijalno vrednovanje muške i ženske psihe te prikazuje glavne društvene tipove (seljak, građanin, radnik). Slijede poglavlja o raznoj psihologiji i o tretmanu nekih patoloških pojava. Na kraju se nalazi suptilni opis šest glavnih tipova vjernika. Svako je poglavlje obogaćeno prikladnim savjetima pastoralcu kako postupati s odnosnim tipovima.

I u ovome svome djelu je prof. Trstenjak opravdao svoj ugled renomiranog psihologa (pisac je naime mnogih psiholoških djela). PP je prepuna točnih opažanja, dubokih misli i značajnih zaključaka, kao što je onaj da ljudi nisu protiv vjere i vjerskih vrednota kao takvih, nego su ustvari razočarani što ih nisu našli ostvarene niti u Crkvi (str. 98). Auktor je iznio fina zapažanja o strahu od ispovijedi (180), a posebno su mu uspjela poglavlja s opisima ženske, seljačke, građanske i radničke psihe.

Pisac se je pobrinuo i za jezičnu dotjeranost svoga djela te je vodio računa o čistoj »slovenštini« (usp. I. i II. izd. na stranicama 147:118, 170:135, 189:150, 246:195). Knjiga je lijepo napisana živim i skladnim stilom, lako se čita. Sadržaj joj je zanimljiv, psihološki relevantan, a pastoralne sugestije vrlo korisne. Djelo nije opterećeno teškim i zagonetnim stručnim izrazima, pristupačno je svakom intelektualcu. PP je posebno čitka u svojim brojnim usporedbama, kao što je npr. ona paralela između muškarca i žena (Ne angel ne hudič, Stvarnost in osebnost, Dejavnost in milost, Razklanost in celotnost, Seksus in eros, Kakor hrast in breza) te između seljaka, građanina i radnika.

Novo izdanje ipak nije novo i po svome sadržaju. Ovaj je ostao gotovo isti kao i u starom izdanju. Doduše, izostavljeno je jedno poglavlje (Narodnosni predsodki, str. 75. I. izd.), smanjena je frekvencija riječi laik, promijenjen je

još poneki izraz i pridodan pokoji umetak, ali je u novu knjigu našlo pristup samo staro gradivo od prije 40 godina. Ako imamo na umu da je knjiga napisana još u toku rata, a da su u poratnom vremenu i svijet i Crkva doživjeli goleme promjene (sam auktor veli: »Obličje Zemlje se je v času zadnjih 40 let močno spremnilo«, str. 5), bilo je očekivati da će nova stvarnost naći svoj odraz i u novom izdanju, što se nažalost nije ispunilo. Posebno žalimo da nam nije bila ponuđena nova pastoralno-psihološka literatura izašla poslije rata.

U ovo je poratno vrijeme čitava psihologija doživjela veliki procvat (bezbrojna istraživanja, zanimljivi pokusi, bogata literatura, novi instituti i psihološke škole), pa tako i pastoralna psihologija. Bilo bi nam vrlo drago da smo u ovom novom izdanju našli nešto napisano o novim dostignućima hodegetike, psihološkim metodama u pastoralu, problemima komunikacije, jezičnim barijerama, suvremenom religioznom iskustvu, odgoju elite, preobrazbi okoline, grupnoj dinamici i pastoralnom savjetovanju (counseling).

Što se tiče ortodoxije same knjige, tu nema nikakve teže zamjerke. Čovjek se samo čudi u čijoj je to glavi mogla niknuti ideja o indiciranju Trstenjakove knjige. Dakako, čovjek se ne mora uvijek složiti sa svakom piščevom tvrdnjom ili pojedinim opažanjem (kad on npr. u svojim zgodnim komparacijama rado zapada u kontrapozicije ili kad možda malko pretjeruje u opisivanju izolacije svećenika: kasta, obleka, celibat), ali nema ni govora o kakvoj heterodoxiji ili krivim pastoralnim, odnosno moralnim, smjernicama. Knjiga je potpuno dobronamjerna i veoma korisna za svakog pastoralnog radnika.

Stoga uglednom slovenskom akademiku, teologu i psihologu želimo dug i plodan život, a njegovoj knjizi mnogo čitalaca. Živimo u nadi da ćemo doskora dočekati i III. izdanje PP s najnovijim pastoralno-psihološkim saznanjima za koja smo svi živo zainteresirani.

»KULTURNA BAŠTINA«

Stanko Piplović

Sve više postaje jasno da potencijalni pisac jedne nove povijesti Splita ne bi u svom radu mogao zaobići godišnjak »Kulturna baština« koji izdaje Društvo prijatelja kulturne baštine Split. Na njegovim stranicama bilježe se mnogi do sada nepoznati podaci koji se posebno odnose na noviju kulturnu prošlost ovog kraja. Tu su zbivanja oduvijek bila zgusnuta, dramatična i imala presudne odjeka na daleko širem prostoru.

Na uvodnom mjestu novoga broja (br. 18/1988) nalazi se napis Davora Domaničića posvećen osamdesetoj obljetnici života akademika Cvite Fiskovića, istaknutog konzervatora i povjesničara umjetnosti. Desetljeća njegova plodnog istraživanja u arhivima i na terenu urodila su obimnim znanstvenim opusom s više od šest stotina pisanih radova. U njima su obrađeni problemi vezani za područje čitave Dalmacije u vremenskom rasponu od antike do naših dana.

Ivo Lokošek je objavio rezultate arheoloških istraživanja na trasi solinske zaobilaznice izvršenih 1986—87. g. U zoni od 24000 m² pronađeni su značajni ostaci antičkih ulica, kuća, grobljā i bogat pokretni materijal. O svemu je napravljena detaljna dokumentacija. Međutim, problemi i rješenja vezani za ovaj zahvat bili su složeni. Oni su bez sumnje izazvali najveću pažnju široke javnosti i stručnjaka u našoj poslijeratnoj praksi i rezultirali oštrim kontrolverzijama, zbog toga što je nova cesta zauvijek pokrila neke značajne ostatke antičkog grada.